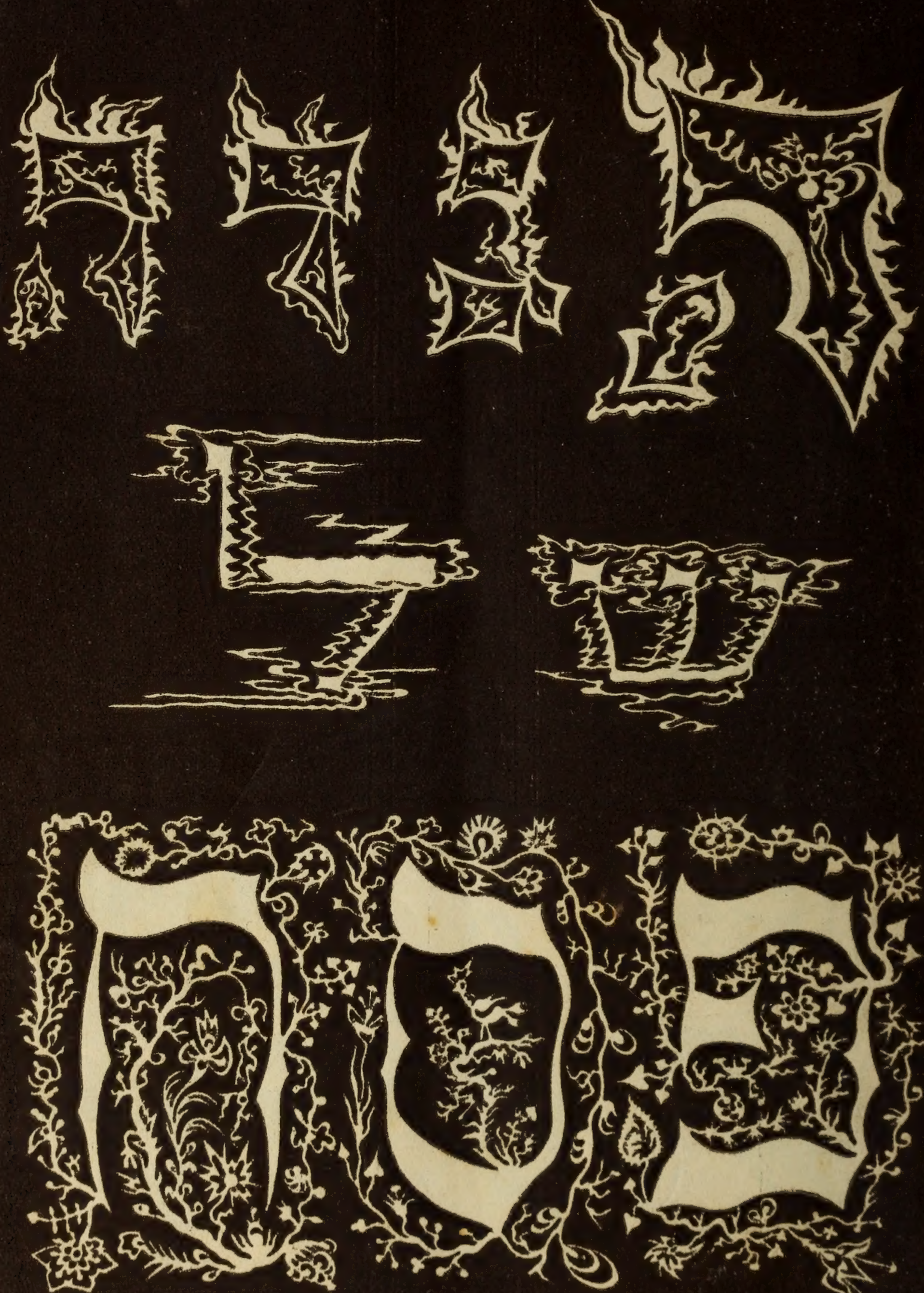

אביב

כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו.
הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע.

וקול התור נשמע בארצנו, התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח.

לכה דודי, נצא השדה, נלינה בכפרים,
נשכימה לכרמים, נראה אם פרחה הגפן,
פתח הסמדר; הנצו הרמונים.

הגשם חלף, הלך לו
עננים התפזרו ואינם
השדות מוריקים
ומשגשגים.

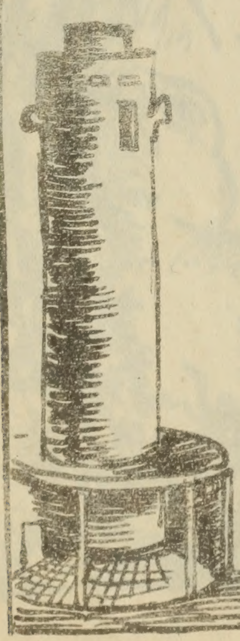
פָּקַדְתָּ

הָאָרֶץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ
רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה
פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם
תָּכִין דְּגָנָם
כִּי כֵן תְּכִינֶהָ
תְּלָמֶיהָ רַוֵּה- נַחֵת גְּדוּדֶיהָ
בִּרְבִיבִים תְּמֹגְגֶנָּה
צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ
עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוֹבָתֶךָ
וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן
יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר
וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה
לָבְשׁוּ כָרִים הַצֹּאן
וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ בָר
יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ

הגיון ליל פסח

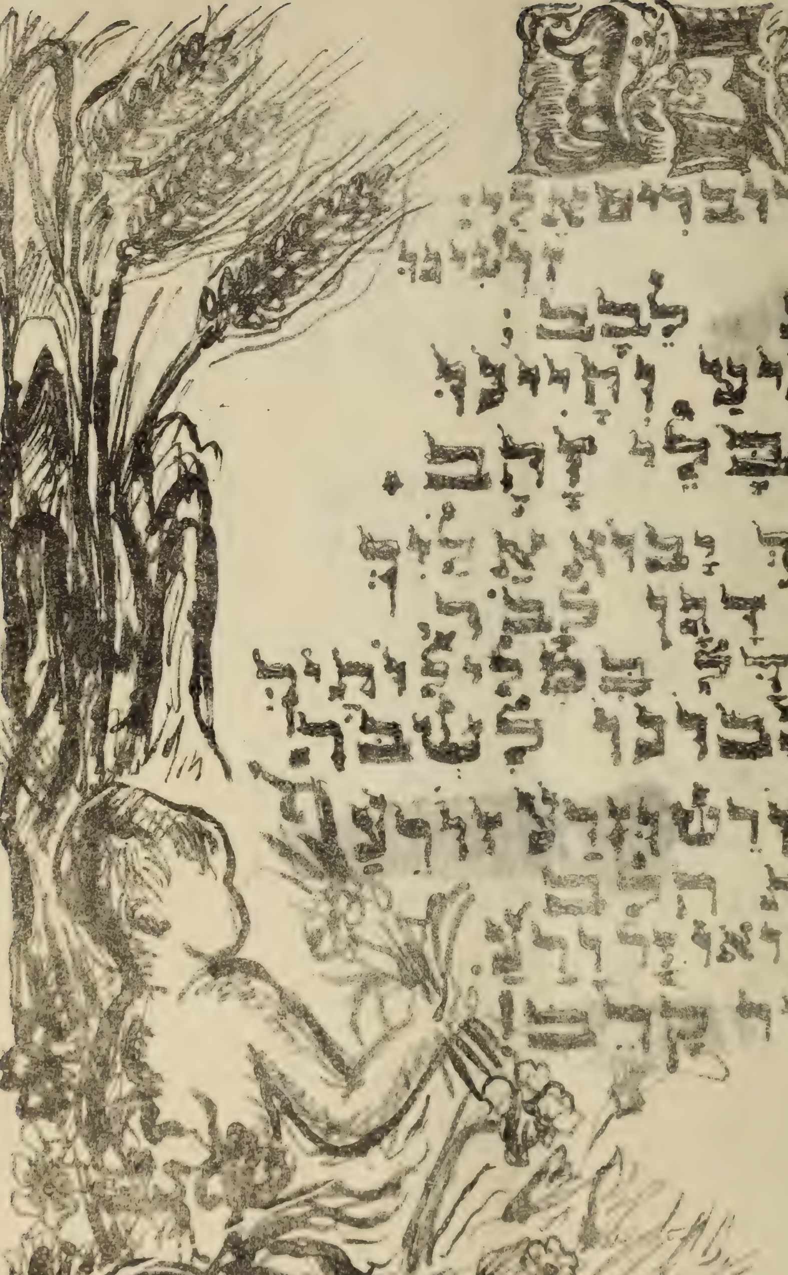
כל העולם אומר הלל
כי בלילה הזה
אוצרות טללים נפתחים

נוטף על ארצנו ברוכה בטל
ממגד שמים שבעתו ברכה - בטל
צויה שנה פוריה ומעוטרת בטל
גאי הארץ לגאון ולתפארת בטל
שובע מלא אסמינו בטל
גן רוה שדמתנו -
טל יעסיס צוף הרים
זמרה בנעים וקול נרים -

[illegible]

בְּלִים דּוּבְרִים אֵלַי:
זְרַעְנוּ:

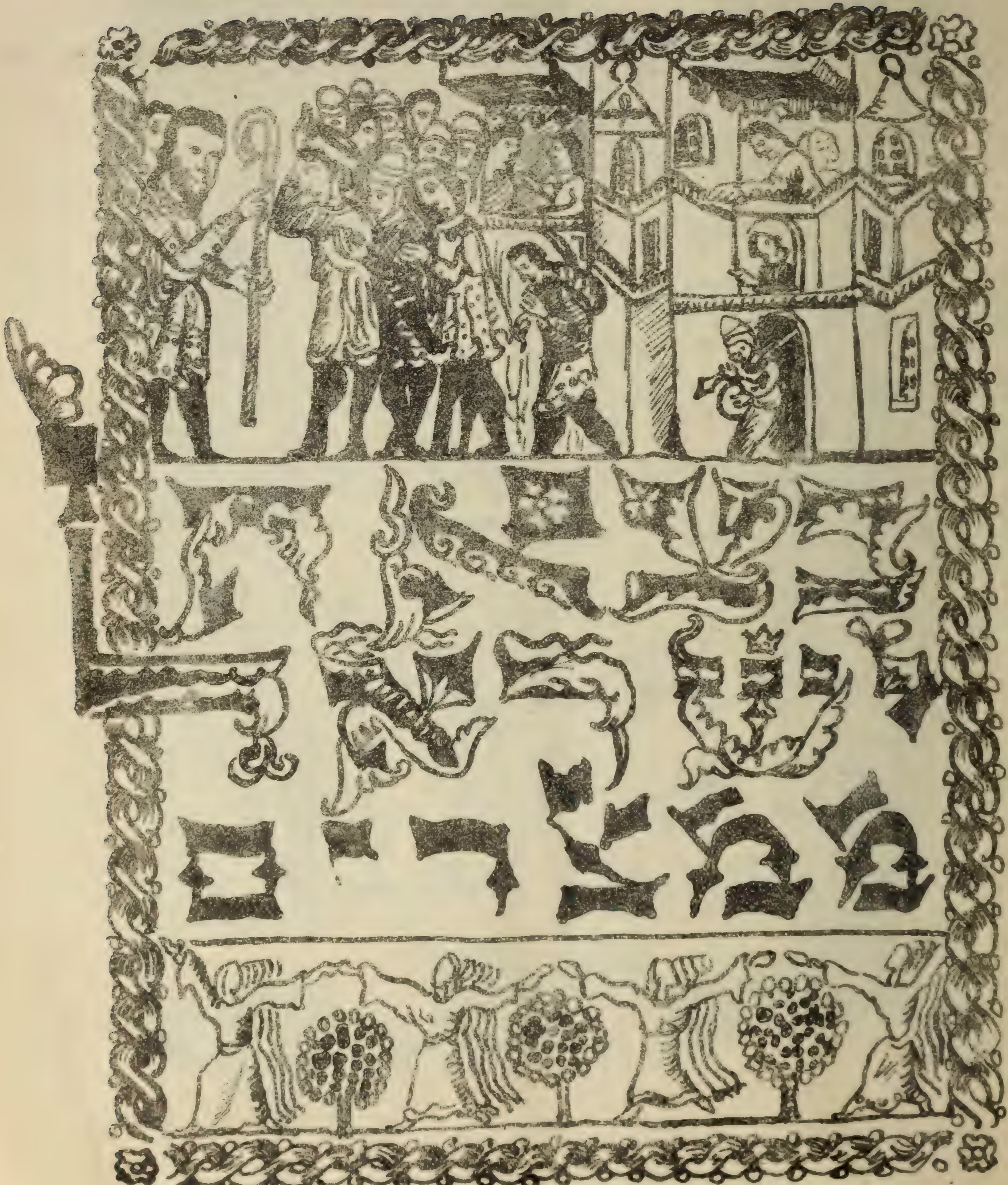
בְּמַעֲנִית לֵבָב;
וְיוֹם יַגִּיעַ, וְחָיִינוּ:
לְשִׁבֳּלֵי זָהָב.
וְיֶלֶד רַךְ יָבוֹא אֵלֵינוּ
פִּרְחֵי דָגָן לִבְלִי
וְהָלַךְ דַּל בַּמְּלִילוֹתָיו:
רְעָבוֹנוֹ לְשַׁבְּרוֹ!
חֹרֵשׁ חוֹרֵשׁ זֹרֵעַ זוֹרֵעַ
בְּמַעֲנִית הַלֵּב
לְבוֹאוֹ. בְּבוֹאוֹ יְרַנֵּן
לְחַג קָצִיר קָרְבוּ!

הלֹא חָרַשְׁתִּי. גַּם לֹא זָרַעְתִּי,
לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי עַל הַמָּטָר.
וּפֶתַע, רְאֵה־נָא: שְׂדוֹתַי הִצְמִיחוּ
דָּגָן בָּרוּךְ שֶׁמֶשׁ בִּמְקוֹם דַּרְדַּר.

הֲהֵם הוּא סְפִיחַ תְּנוּבוֹת מִקֶּדֶם
חִטֵּי חֶדְוָה הֵם קְבוּרִים מֵאָז?
אֲשֶׁר פְּקָדוּנִי בִּימֵי הָעֹנִי
בָּקְעוּ עָלוּ בִּי בְּאֹרַח רָז.

שִׁגְעוֹנָה, שְׁגִיבָה, שַׁדְמוֹת הַפֶּלֶא.
שִׁגְעוֹנָה שְׁגִינָה וּמַלְכָה חִישׁ!
אֲנִי זוֹכֶרֶת דִּבְרֵי הַנֹּחַם
תֹּאכְלוּ סָפִיחַ וְגַם סָחִישׁ!

הא
לחמא עניא דאכלו
אבהתנא בארעא דמצרים
כל דכפין ייתי ויאכל
כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא עבדי לשנה הבאה
בני חורין.
מה
נשתנה הלילה
הזה מכל
הלילות.

עבדים

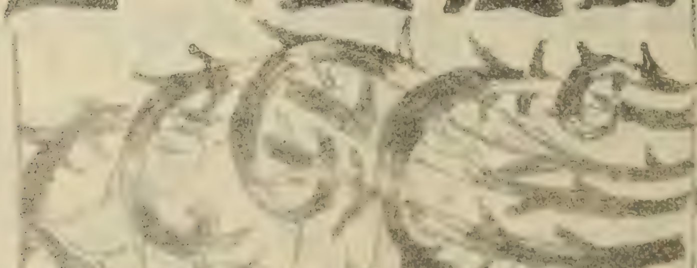
היינו

לפרעה

במצרים

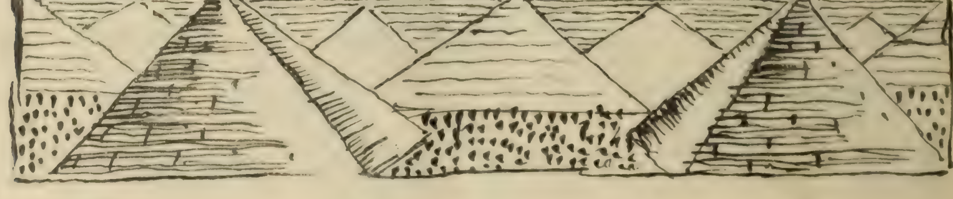

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת
יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה יִשְׂרָאֵל רַב
וְעָצוּם מִמֶּנּוּ, הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ, פֶּן יִרְבֶּה
וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל
שׂוֹנְאֵנוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ. וַיָּשִׂימוּ
שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם
וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה
אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס:

כַּאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ
כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוֹץ

משה

היה רעה את צאן יתרו חותנו כהן
מדין. וינהג את הצאן אחר המדבר
ויבא אל הר האלוהים חורבה. וירא
מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך
הסנה וירא: והנה הסנה בוער באש
והסנה איננו אכל. ויאמר משה: אסורה-
נא ואראה המראה הגדול הזה:
מדוע לא יבער הסנה?
וירא יהוה ויאמר: אל תקרב הלום
של נעליך מעל רגליך, כי המקום
אשר אתה עומד עליו אדמת-קודש
הוא.

ויאמר יהוה: ראה ראיתי את עני
עמי אשר במצרים ואת צעקתם
שמעתי מפני נוגשיו, כי ידעתי
את מכאוביו. ועתה הנה צעקת
בני ישראל באה אלי וגם ראיתי
את הלחץ אשר מצרים לוחצים
אותם: ועתה לכה, והוצא את
עמי בני ישראל ממצרים.

לך, שוב מצרימה

ועשית לי עם, הידעת איך יעשה עם? את האובדים
ואת האומללים תקרא אליך, את כל אשר יאבדו
מעבודה, מרב פרך ואשר יענו תחת יד נוגשים
ופקידים ואין להם בלתי לב ובלב הזה מעט רגש.
ודברת אליהם והוצאת אותם מבית-עבדים וגאלתם
ונתת להם חוקים ומשפטים ועשית אותם לעם.
לך, בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאומללים
אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת להם כי עבדים
הם- והם לא יבינו, ואמרת כי אומללים הם- והם לא
ידעו; כי גדול ענים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם-
והם לא יאמינו, ופקחת את עיניהם ובחזק יד על כל
לחצם ועל כל ענים- וגאלת אותם.
ועם רב ימשך אחריך מקרב אחיך אשר לא ידעת
ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם אשר רע ומר
להם, והיית לאב המון אדם רב ולראש
שבטיו: ועשית מהתולעים אדם, ומן האדם-
-עם, ומעפרות חול — ארץ.

זכור את היום
הזה
אשר יצאתם
ממצרים מבית עבדים

ומו תועי מדבר צאו מתוך השממה,
עוד הדרך רב. עוד רבה המלחמה.

רב לכם לנוע לנוד בערבה -
ולפניכם פרושה גדולה דרך רחבה:

קומו אפוא, נדדים! עזבו את השממה!
אך אל ישל קולכם, דרכו עוז בדממה!

פן עד רגע ירגזו הדבר ונרדמו -
איש איש בלבבו ישמע הד פעמיו!

איש בלבבו ישמע קול אלות דברי"
"לך והלום אל ארץ חדשה אתה עובר!"

לא! לא לחם קלוקל. שלו ורזון שנים.
לחם עצב תאכל. פרי עמל
ידים.

היום
אל ארץ חדשה
אתה עובר

וישלח משה אנשים לתור את ארץ
כנען. ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר
צין עד רחוב לבוא חמת. ויבואו עד נחל
אשכול, ויכרתו משם זמורה ואשכול
ענבים אחד וישאוהו במוט בשנים
ומן הרימונים ומן התאנים. וישובו
מתור הארץ ויספרו למשה ויאמרו:
באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם
זבת חלב ודבש היא וזה פריה. אפס
כי עז העם היושבים בארץ והערים
בצורות גדולות מאד. וגם ילידי
הענק ראינו שם. לא נוכל לעלות אל
העם כי חזק ממנו. והארץ אשר עברנו
בה לתור אותה ארץ אכלת יושביה היא
וכל העם אשר ראינו בתוכה- אנשי
מדות. ויהס כלב את העם אל
משה ויאמר: עלה נעלה וירשנו
אותה. כי יכול נוכל לה.

רבן גמליאל היה אומר: כל
שלא אמר שלשה דברים אלו
בפסח לא יצא ידי חובתו. ואלו הן:
פסח. מצה ומרור:

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה
קים על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא
על בתי אבותינו במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל.

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא
הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה
עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
וגאלם. שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו
ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גורשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא
עשו להם.

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה?
על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו
במצרים. שנאמר: וימררו את חייהם
בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה את כל עבדתם אשר
עבדו בהם בפרך:

בכל דור ודור

חייב אדם

לראות את עצמו

כאילו הוא

יצא

ממצרים

פסח עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים ודרך כל מחילות השעבוד והאונס והשמד והאינקביזיציה והפרעות, נושאת האומה בלבה את הגעגועים לחופש ומביאה אותם לידי ביטוי עממי, אשר לא יפסח על כל נפש מישראל, על כל נפש עניה ומרודה! מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים בזכרון אישי, אשר אינו מחויר ואינו דוהה. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה-הסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד בכלל-ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות-גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה.

הישנה יצירה ספרותית מחנכת יותר לתעוב העבדות, לאהבת החרות, בסיפור השעבוד ליציאת מצרים? הישנו עוד זכרון עתיק כזה שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להוה ולעתידנו כ"זכר ליציאת מצרים"?

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם, יכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

והיא שעמדה
לאבותינו
ולנו שלא אחד
בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור
עומדים עלינו לכלותנו
והקדוש
ברוך הוא
מצילנו מידם

כיום הזה

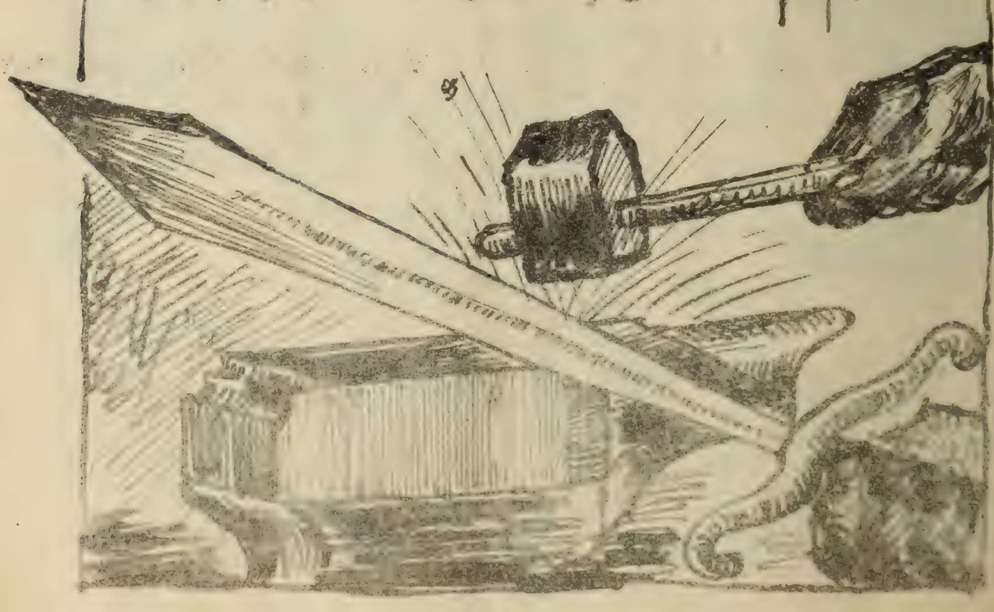
יום אשר עוד לא היה כמוהו לדורות
מיום אשר הלכנו בגולה, יום של
פחדים ואי אמון בחיים לשארית
הנמצאה, יום שכולו כזבת ארוך
נדמה- כיום-הזה אשר עין בעין אנו
רואים את זרעו של אברהם אבינו
בכל הגיטאות אשר הודחו שמה,
את כל התפוררות האומה,
התרוקנות תכנה והמות השחור
האורב לה, הבא עליה, את כל
עומק היסורים של גסיסת ענק...
כיום הזה-יום שאדם נמכרו
למולך, הנשמות העדינות הולכות
ונמקות משעבוד וכבלים, העניות
והגופות והזדון שופכים ממשלתם
על כל „והשכינה תכבוש
בענן ראשה ובעוצר
כאב וכלימה היא
פורשת ובוכה".

רְאֵה שִׁפְעַת הַלַּיְלָה כִּסָּתְנוּ, שָׂמוּנוּ מַחֲשַׁכִּים,
וּכְעִוְרִים נְגַשֵּׁשָׁה.
וְגָדוֹל הַתֹּהוּ מִסָּבִיב, וְנוֹרָא מִסָּבִיב הַתֹּהוּ
וְאֶפֶס מִפְלָט,
וְכִי נְשַׁוַּע בַּחֹשֶׁךְ וְכִי נִתְפַּלֵּל
אֹזֶן מִי תִשְׁמָע?
וְאִם קִלְלַת אֱלֹהִים אַכְזְרִיָּה נְקַלֵּל —
עַל רֹאשׁ מִי תָּחוּל?
וְכִי נַחֲרֹק שֵׁן וְאֶגְרוֹף־זַעַם נִקְפֹּץ —
עַל קָדְקֹד מִי יִנָּחֵת?
אֶת כֻּלָּם יִבְלַע הַתֹּהוּ, יִשָּׂא הָרוּחַ,
וְכַאֲשֶׁר יֹאבְדוּ, יֹאבֵדוּ;
וְאֵין מִשְׁעָן עוֹד, וְאָזְלַת יָד וְדֶרֶךְ אַיִן —
וְהַשָּׁמַיִם מַחֲרִישִׁים;
יוֹדְעִים הֵם מֶה חָטְאוּ לָנוּ, שֶׁאוֹל חָטָאוּ —
וּבִדְמָמָה יִשְׂאוּ עֲוֹנָם.

אל ״עם הדרוך״ אל תיגע - מלה
ובנפשו תוקד ולעולם לא תדעך עוד.
ובכל רגע יפור טל הבל זועמה
תחלחל תועבת הגבירים ללא-שכחה.

ונצוה לבנינו, ונקרא בנו
״דור״ שנה אחרי״ ולא עוד תשכל
ועל לב אלף דור נכתבנה: לשנאה
החיה ולמגרה באשר נגלה.

כה לשנאה החיה ולעוד לא לשכך
ועקר את ארסה עד אם תם עם שניה
והדם השפוך, דם יונקים, בה לפקד,
וקצץ את כפה באשר תשלחנה.

שפוך
חמתך על הגוים
אשר לא ידעוך
ועל הממלכות
אשר בשמך לא
קראו:
שפוך עליהם זעמך
וחרון אפך ישיגם
תרדוף באף ותשמידם
מתחת שמי ה׳:
יהודית
שמשון

שחת פרשו-בה נפלו
ברשת טמנו-נלכדה רגלם
מצאת ידך לכל אויביך
אשר אמרו: בחרבם ירשו ארץ:
מלאת פניהם קלון
הגעת לארץ קרנותם
לא חשכת ממות נפשם
וחייתם לשאול הגערת
נבלתם כסוחה היתה
בקרב חוצות הושלכה
ספו תמו מפני ד׳.

יצאנו

לשנות פני העולם, לשים
קץ לשעבוד אדם באדם. מתי נולדנו? —
-בשעה שניצוץ כבוד ראשון הוצת בלב
העבד. מתי הרימונו את הדגל? -בשעה
שהתקומם המשפל הראשון נגד משפילו.
נולדנו עם הנץ החמה של האדם המשתחרר,
בכל מערכות האנושיות לחירות שם חיינו,
בכל שדה-קטל של מדוכאים, בכל יציאת מצרים
של כל העמים וכל הדורות.

יום יבוא

והיה דגלנו לדגל החברה המשוחררת
והאדם יקום במלא קומתו ויתגלה לעין-כל
באור הנצחים הצפון בו, כשדעתו רחבה,
לבו טהור וחייו קודש וצדק. כל אדם
לאבן-פינה הוא לחברה הנגאלת

בא יבוא היום ההוא

הנה ימים באים
ולא יאמרו עוד
חי יְיָ אשר העלה
את בני ישראל ממצרים
כי אם חי יְיָ
אשר העלה ואשר הביא
את זרע בית ישראל
מארץ צפונה
ומכל הארצות
אשר הדחתים שם
וישבו על אדמתם

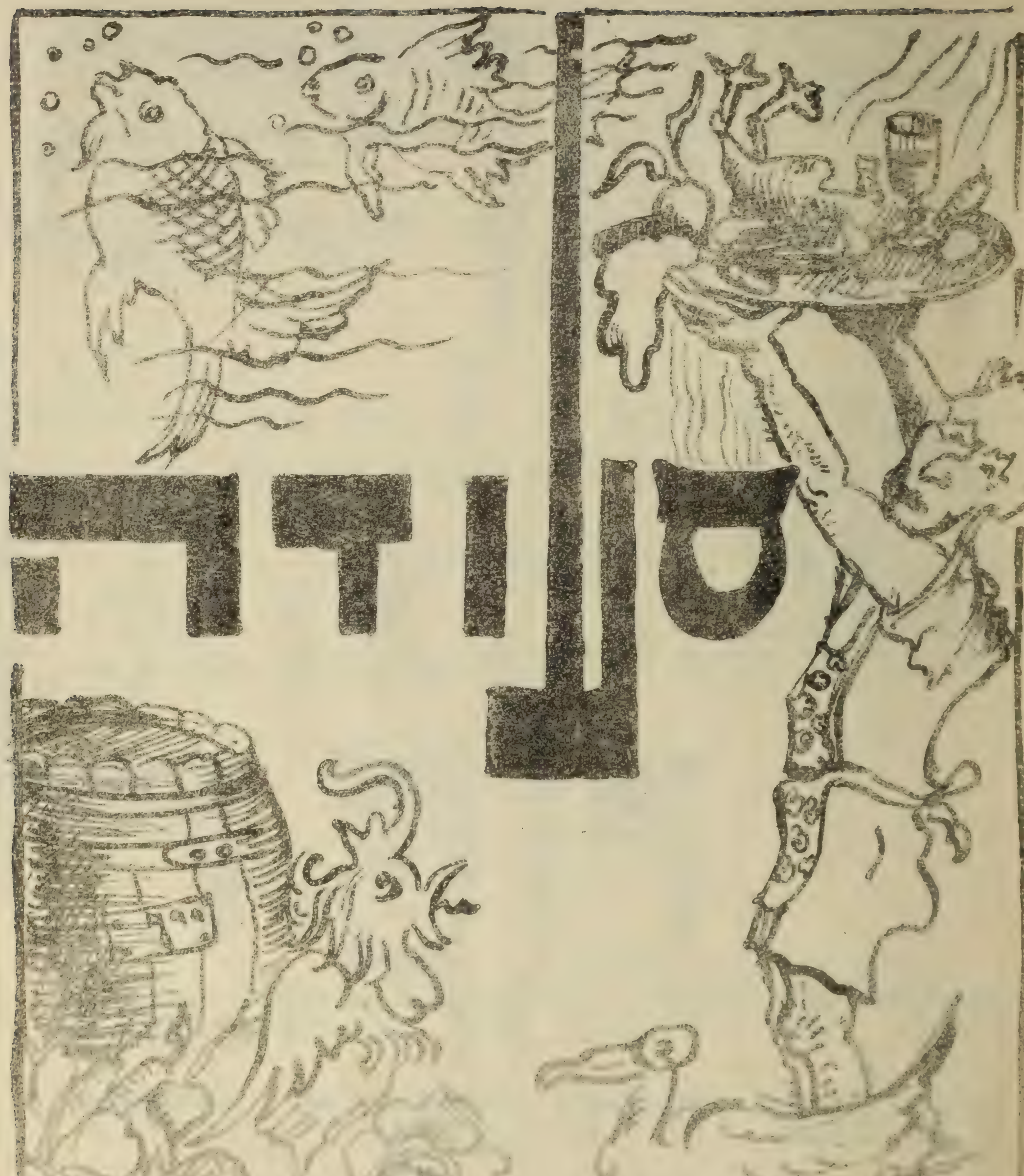
הינני

מוכן ומזומן
כמו שכתוב בתורה
הנני מוכן ומזומן
וספרתם לכם

למחרת
היום
הנני
מוכן
ומזומן

סעודה

לאר

האור לנו
בוא יבוא
יום הגאולה

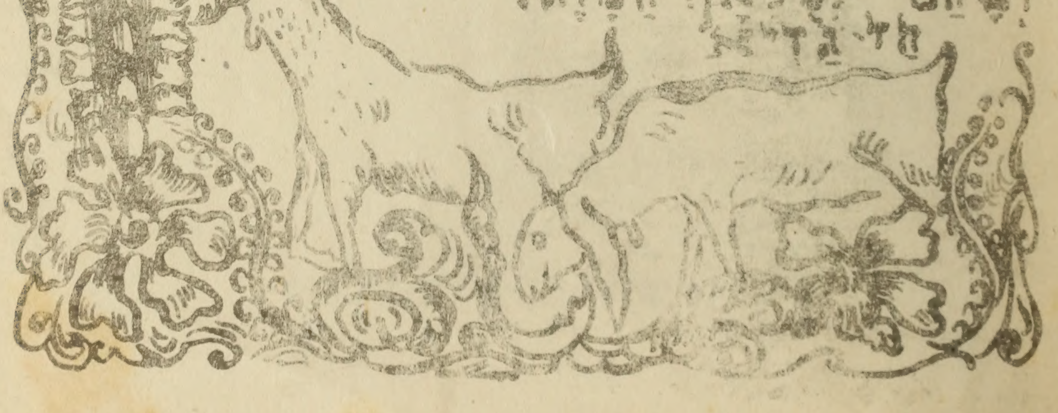
רם הודע. כי לך יום אף לך לילה
קרב יום אשר הוא לא יום ולא
לילה.
תאיר באור היום
חשכת לילה.
שומרים הפקד לעירך, גם ביום וגם בלילה.

חסל

סדור פסח כהלכתו ככל
משפטו וחקתו, כאשר זכינו
לסדר אותו כן נזכה לעשותו.

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי
חד-גדיא חד-גדיא.
ואתא שונרא ואכל לגדיא
ואתא כלבא ונשך לשונרא
ואתא חוטרא והכה לכלבא
ואתא נורא ושרף לחוטרא
ואתא מיא וכבה לנורא
ואתא תורא ושתה למיא
ואתא השוחט ושחט לתורא
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט
ואתא הקדוש ברוך הוא
ושחט למלאך המות.
חד-גדיא

$2.50 c

אשדות־יעקב-תש"ה